

Téma čísla

OBCHODNÍ ZÁVOD A DISPOZICE S NÍM

Nabytím účinnosti nového občanského zákoníku („NOZ“) od 1. ledna 2014 doznává úprava podniku a dispozic s ním (tj. jeho prodeje a nájmu) významných změn. Především se celá relevantní úprava podniku přesouvá z obchodního zákoníku do NOZ a podnik dostává nové označení „obchodní závod“. Obchodní závod (stejně jako doposud podnik) je věcí hromadnou – tj. souborem věcí náležejících jedné osobě a tvořící jeden předmět. Obchodní závod pak i nadále tvoří vše, co podnikateli v souvislosti s jeho podnikáním patří, tj. věci, práva a jiné majetkové hodnoty, a to včetně závazků (zatímco dle současné úpravy závazky součástí podniku nejsou). Smlouvy o dispozicích se závodem se rovněž přesouvají do NOZ a budou zvláštními typy kupní, respektive nájemní smlouvy. Nová právní úprava je oproti té staré značně liberálnější, díky čemuž očekáváme zvýšení obliby formy převodu závodu při akvizicích.

Možnost vyloučit některé složky závodu při převodu

Dle současné právní úpravy s převodem podniku nutně přecházely veškeré jeho složky (včetně všech závazků převodce). Smlouva, která vyčleňovala některé části podniku z prodeje, pak byla považována za neplatnou, což přinášelo často neřešitelné praktické problémy. Dle nové úpravy však bude možné při převodu závodu některé složky z prodeje vyloučit, pokud tím celek neztratí vlastnosti závodu (tj. organizovaného souboru jmění určeného k provozování činnosti podnikatele).

Částečný přechod dluhů

Podle úpravy NOZ se koupí závodu kupující stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které k závodu náleží. Z dluhů bude však nově kupující přejímat jen ty, o jejichž existenci při uzavření smlouvy věděl nebo je musel alespoň rozumně předpokládat. Za této situace bude pro podnikatele v postavení prodávajícího mimořádně důležité, aby převodní smlouva obsahovala specifikaci všech dluhů, které mu v souvislosti se závodem vznikly a které mají účinností smlouvy přejít na kupujícího. Kupující na tomto požadavku při uzavírání smlouvy z praktických důvodů pochopitelně trvat nebude.

Konec absolutního ručení

Jak úprava prodeje podniku, tak úprava prodeje závodu stanoví

povinnost oznámit věřitelům prodávajícího, že tímto prodejem došlo k přechodu jeho dluhů na kupujícího. Souhlas věřitelů s tímto přechodem závazků přitom není zákonem vyžadován. Avšak zatímco dnes u převodu podniku prodávající ručí za splnění dluhu kupujícím i v případě, kdy věřitel souhlas udělil, u převodu závodu dle NOZ ručí prodávající za splnění těchto dluhů pouze v případě, že věřitel souhlas udělit odmítne.

Nabytí vlastnického práva jedním okamžikem

Vzhledem ke skutečnosti, že k podniku náleží věci movité i nemovité, dochází při převodu k nabytí vlastnického práva k jednotlivým složkám podniku v různých časových okamžicích. Vlastnické právo k věcem, jež náleží k podniku, obecně přechází na nabyvatele účinností převodní smlouvy; k nemovitým věcem pak až vkladem do katastru nemovitostí. Úprava převodu závodu dle NOZ však umožňuje sjednotit nabytí vlastnického práva k jednotlivým složkám závodu v jeden časový okamžik.

Vyslovení neúčinnosti prodeje

Současná i nová úprava chrání věřitele, kteří se v případě zhoršení dobytosti jejich pohledávek v důsledku prodeje podniku/závodu mohou domáhat, aby soud rozhodl, že je vůči nim takový prodej neúčinný (tzv. relativní neúčinnost). Avšak zatímco podle současné úpravy se věřitel mohl neúčinností převodu domáhat bez dalšího, podle NOZ se bude moci neúčinností domáhat pouze věřitel, který s převodem nesouhlasil. Účinností NOZ se také mění délka lhůt, v nichž mohou věřitelé toto své právo uplatnit. Nově dojde k prodloužení maximální lhůty, v níž bude možné domáhat se této relativní neúčinnosti prodeje závodu, čímž se do značné míry posílí postavení věřitelů, kteří se o prodeji dověděli později.

Pacht obchodního závodu

Obchodní zákoník upravuje možnost podnik či jeho část pronajmout třetí osobě. NOZ tuto možnost v podstatě zachovává. Došlo však k úpravě terminologie, kdy NOZ nehovoří o nájmu závodu, ale o jeho pachtu. Obsahově se však jedná v podstatě o tentýž institut, kdy pronajímatel (propachtovatel) přenechává nájemci (pachtýři) závod, aby jej užíval a požíval způsobem a v rozsahu, v jakém je toho třeba k jeho provozování. Úprava pachtu závodu v zásadě vychází z úpravy, která se uplatní pro jeho převod. Na pacht závodu se tedy použijí obdobná pravidla pro přechod dluhů, ručení za jejich splnění, stanovení neúčinnosti pachtu, jakož i pravidla pro určení okamžiku nabytí práva k závodu.

PŘEVOD OBCHODNÍHO PODÍLU A AKCIÍ

S účinností od 1. ledna 2014 dozná změn také právní úprava převoditelnosti obchodních podílů a akcií. Tyto změny přináší jednak NOZ, který obsahuje obecnou úpravu věcí a cenných papírů, a jednak zákon o obchodních korporacích („ZOK“). Samotné pojetí obchodního podílu se však i přes zcela novou úpravu až na několik odlišností nemění. I napříště bude podíl představovat účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.

Obchodní podíl a cenné papíry jako věci movité

S účinností NOZ již nebude obchodní podíl považován za tzv. jinou majetkovou hodnotu, nýbrž za věc, neboť věcí v právním smyslu se nově rozumí vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Za věc se tak budou bez dalšího považovat i cenné papíry a zaknihované cenné papíry. V budoucnu tak již nebudou problémy s tím, zda v daném případě lze na obchodní podíl aplikovat ustanovení o věcech movitých (příčemž převod obchodního podílu se bude podpůrně řídit obecnými ustanoveními o koupi movitých věcí včetně odpovědnosti za vady).

Vlastnictví více podílů

Obecně platí pravidlo, že každý společník může mít pouze jeden podíl v téže obchodní společnosti. Zatímco podle současné úpravy obsažené v obchodním zákoníku se toto pravidlo neuplatní pouze pro akciovou společnost, podle ZOK je možné soustředit více obchodních podílů v rukou jednoho společníka také v případě účasti ve společnosti s ručením omezeným nebo komanditní společnosti.

Převod podílu

Smluvní převod obchodního podílu či akcií na jiného společníka nebo jinou osobu upravuje ZOK u jednotlivých typů obchodních společností zvlášť. V následujících odstavcích se zabýváme převodem obchodního podílu pouze ve vztahu ke kapitálovým společnostem jakožto nejrozšířenější právní formě obchodních společností.

• Společnost s ručením omezeným

S novou úpravou společnosti s ručením omezeným dojde ke značnému zjednodušení převoditelnosti obchodního podílu. Co se týče převodu obchodního podílu na jiného společníka, vyžaduje se podle současné úpravy souhlas valné hromady (pokud společenská smlouva nestanoví jinak), zatímco dle ZOK bude tento převod možný bez dalších omezení. Převod podílu na jinou (třetí) osobu pak současná úprava umožňuje pouze tehdy, pokud to společenská smlouva připouští (příčemž společenská smlouva může podmínit převod na jinou osobu i souhlasem valné hromady). Podle ZOK bude podíl takto převoditelný, aniž by ho společenská smlouva musela připouštět; bude se však vyžadovat souhlas valné hromady. Společenská smlouva však může v obou případech určit i jiná pravidla. Společenská smlouva může převod obchodního podílu také podmínit souhlasem některého z orgánů společnosti. V takovém případě převod-

ní smlouva nenabude účinnosti dříve, než bude tento souhlas udělen. Pokud však tento souhlas není společníkovi udělen ani do 6 měsíců od uzavření smlouvy, smlouva o převodu zaniká (ledaže je ve smlouvě určeno jinak). Novinkou je také možnost společníka, který chce svůj podíl prodat, do 1 měsíce po takovém zániku převodní smlouvy ze společnosti vystoupit, pokud příslušný orgán souhlas s převodem bez udání důvodu neudělil nebo byl takový orgán nečinný. U jednočlenné společnosti bude i nadále platit, že obchodní podíl je převoditelný vždy.

ZOK dále nově stanoví, že nabytím podílu nabyvatel automaticky přistupuje ke společenské smlouvě. Napříště tak nebude převodní smlouva neplatná jen z toho důvodu, že neobsahuje výslovné ustanovení o tom, že nabyvatel přistupuje k společenské smlouvě.

Poměrně zásadní změnou v úpravě obchodního podílu a jeho převoditelnosti je také možnost vydat obchodní podíl ve formě cenného papíru – tzv. kmenového listu. Kmenový list však bude možné vydat pouze k podílu, jehož převoditelnost není nijak omezena nebo podmíněna. Pokud společenská smlouva připustí vznik více podílů pro jednoho společníka, bude společnost oprávněna vydat kmenový list pro každý takový podíl. Oproti akciím však kmenový list nebude možné vydat jako zaknihovaný cenný papír ani jej veřejně nabízet nebo přijmout k obchodování na evropském regulovaném trhu či na jiném veřejném trhu. Kmenový list bude jakožto cenný papír na řad převoditelný rubopisem (obdobně jako akcie na jméno).

• Akciová společnost

U akciové společnosti ZOK i nadále počítá s listinnými i zaknihovanými akciemi, které budou představovat podíl akcionáře na akciové společnosti.

Pokud jde o formu listinných akcií, ZOK nově umožňuje vydat akcie na majitele pouze jako zaknihované nebo imobilizované cenné papíry. Imobilizace cenného papíru spočívá v jeho uložení do hromadné úschovy, přičemž dle ZOK nejsou akcionáři oprávněni požadovat vydání svých imobilizovaných akcií z hromadné úschovy. Tím dojde k zásadnímu zásahu do anonymity akcionářů, neboť jak v případě zaknihovaných, tak imobilizovaných akcií jsou zaznamenávány údaje o akcionářích v příslušné elektronické evidenci.

Listinné akcie na jméno budou i dle nové úpravy převoditelné rubopisem, avšak s tím rozdílem, že k účinnosti převodu vůči společnosti dojde oznámením změny osoby akcionáře a předložením příslušné akcie společnosti (nikoliv až zápisem do seznamu akcionářů, jak je tomu v současnosti). V případě omezení, resp. podmínění převoditelnosti akcií souhlasem orgánu společnosti je pak problematika neudělení takového souhlasu s jistými odlišnostmi upravena obdobně jako u společnosti s ručením omezeným.

ZOK dále nově připouští také možnost nevydat na nesplacené akcie žádný cenný papír. Akciová společnost bude totiž mít oproti stávající úpravě povinnost vydat zatímní listy, jen určí-li tak stanovy. Podíly odpovídající těmto nevydaným akciím budou převáděny podle ustanovení o postoupení smlouvy dle §1895 a násl. NOZ s tím, že převodce bude ručit společností za splnění vkladové povinnosti nabyvatele.

Newsletter společnosti RANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o. informuje obecně o vybraných legislativních změnách, judikatuře a právních problémech. Informace předkládané v newsletteru mají pouze informativní povahu a nepředstavují úplný přehled změn v legislativě, judikatuře či právní praxi. Do newsletteru jsou zařazovány informace, které naše advokátní kancelář vybírá dle vlastního uvážení s ohledem na zajímavost či praktickou využitelnost informací pro adresáty newsletteru. Aplikovatelnost v newsletteru publikovaných informací na specifické případy je závislá na konkrétních okolnostech. Tento newsletter nepředstavuje právní radu a RANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o. neodpovídá za aplikaci závěru či skutečností uvedených v newsletteru na jakýkoli právní případ.